

LIETUVOS SVEIKATOS MOKSLŲ UNIVERSITETO ETIKOS KODEKSAS

Preambulė

Lietuvos sveikatos mokslų universiteto etikos kodekso (toliau Kodeksas) paskirtis – skatinti studijų, mokslo, žmogaus ir gyvūno sveikatos priežiūros vienovę, darbo profesionalumą, akademinę laisvę ir autonomiją, pripažinti, palaikyti ir puoselėti teisingumą, sąžiningumą, pagarbą žmogui, toleranciją, profesinę, mokslinę ir pilietinę atsakomybę, tiesos siekimą, užtikrinti akademinę laisvę ir kurti pasitikėjimą bei kūrybingumą skatinančią atmosferą Universitete ir už jo ribų.

Kodeksas tarnauja akademinės laisvės ir pasitikėjimo atmosferos Universitete kūrimui, įtvirtina pagrindines Universiteto bendruomenės narių tarpusavio santykių ir jų elgsenos nuostatas, kurių tiesiogiai nereguliuoja tarptautiniai ir šalies etikos kodeksai, valstybės įstatymai, Universiteto Statutas bei kiti vidaus tvarkos dokumentai.

Kodeksas skiriamas visiems Universiteto bendruomenės nariams - studentams, dėstytojams, mokslo darbuotojams, kitiems tyrėjams ir profesoriams emeritams, administracijos ir kitiems darbuotojams (toliau šiame dokumente – Universiteto bendruomenė).

I. Bendrieji etiniai įsipareigojimai ir principai

Visi universiteto bendruomenės nariai įsipareigoja laikytis šių etikos principų:

- 1.1. **Pagarbos asmeniui principas.** Gerbiamos visų Universiteto bendruomenės narių teisės, laisvės, įsitikinimai, nepaisant tautybės, rasės, lyties, amžiaus, socialinės padėties, religinių, politinių įsitikinimų; elgesiu, kalba neįžeidžiami nei Universiteto bendruomenės, nei visuomenės nariai.
- 1.2. **Orumo principas.** Visi Universiteto bendruomenės nariai pripažįsta unikalią savo ir kitų vertę, gerbia kiekvieno žmogaus identitetą ir autonomiją.
- 1.3. **Autonomijos principas.** Visi Universiteto bendruomenės nariai savarankiškai sprendžia ir pagrindžia savo veiksmus, remdamiesi įsitikinimais, vertybėmis ir pasaulėžiūra, kuri pasireiškia savireguliacija ir savimotyvacija bei pareigų savanorišku vykdymu.
- 1.4. **Moralinės atsakomybės principas.** Visi Universiteto bendruomenės nariai asmeniškai atsako už savo veiksmus ir sprendimus; netoleruojamas bet kokios formos prievartavimas, kyšininkavimas, neteisėtas informacijos naudojimas ir skleidimas.

- 1.5. **Lygiavertiškumo principas.** Visi Universiteto bendruomenės nariai yra lygiaverčiai ir turi teisę įtakoti Universiteto veiklą reglamentuojančius sprendimus.
- 1.6. **Teisingumo principas.** Vienodai vertinamas visų Universiteto bendruomenės narių elgesys, nepiktnaudžiuojama savo padėtimi; netoleruojami atskirų Universiteto bendruomenės narių bandymai gauti ar suteikti Universitete nustatytų normų ir taisyklių neatitinkantį įvertinimą. Bet kokie bendrų vertybių paskirstymo klausimai sprendžiami viešai ir visuomeniškai.
- 1.7. **Sąžiningumo principas.** Visi Universiteto bendruomenės nariai, atlikdami jų kompetenciją atitinkančias pareigas, laikosi mokslinės, pedagoginės, sveikatos priežiūros ir kitos veiklos sąžiningumo. Nesąžiningumo faktai viešinami.
- 1.8. **Solidarumo principas.** Universiteto bendruomenės nariai visomis galiomis gina Universiteto ir jo narių interesus nuo pažeidimų.
- 1.9. **Viešumo principas.** Universiteto bendruomenei prieinama visa oficiali informacija, kuri nėra ribojama ar konfidenciali.
- 1.10. **Konfidencialumo principas.** Visi Universiteto bendruomenės nariai gerbia kito teisę į informacijos privatumą. Viešai neskleidžiama ir neaptarinėjama jokia asmeninė bendruomenės narius liečianti informacija, nesusijusi su šio Kodekso principų pažeidimu.
- 1.11. **Tolerancijos principas.** Universiteto bendruomenės nariai gerbia priešingą nuomonę ir įsitikinimus siekdami kurti santarvės, išminties gerbimo ir pasitikėjimo atmosferą.

II. Atskiri etiniai aspektai:

2.1. Universiteto bendruomenės etikos normos

Universiteto bendruomenė, pripažindama Etikos kodekso nuostatas ir svarbiausias vertybes – kolegiškumą, saviraišką, profesinę kompetenciją, pagarbą kitokiai nuomonei, įsipareigoja:

- 2.1.1. gerbti Universiteto bendruomenės narių teises ir pareigas;
- 2.1.2. tarnauti Universiteto bendruomenei, nepaisant amžiaus, lyties ir lytinės orientacijos, negalios, išvaizdos, rasės ir etninės priklausomybės, religijos, įsitikinimų, politinių pažiūrų;
- 2.1.3. visada veikti protingai ir teisingai, nepiktnaudžiaujant jiems suteiktomis galiomis;
- 2.1.4. būti nešališkais ir neturėti išankstinių asmeninių nusistatymų priimant sprendimus;
- 2.1.5. priimti apgalvotus ir teisėtus sprendimus, teisės aktų nustatyta tvarka užtikrinti savo veiksmų, sprendimų viešumą ir argumentuoti priimtų sprendimų motyvus;
- 2.1.6. teisės aktų nustatyta tvarka teikti reikiamą informaciją Universiteto bendruomenei, Studijuojantiems ir kitiems asmenims;

- 2.1.7. saugoti Universiteto reputaciją ir bendruosius interesus vykdant bet kokias veiklas ir pagal galimybes prisidėti prie Universiteto keliamų studijų ir mokslinių tyrimų sveikatos priežiūros planų įgyvendinimo, netoleruoti veikų, kurios gali būti susijusios su korupcija, sukčiavimu arba mėginimu daryti neteisėtą poveikį Universiteto bendruomenės nariui.
- 2.1.8. nesinaudoti balsavimo teise, kai Universiteto savivaldos institucijose sprendžiamas finansavimo, nuobaudos ar paskatinimo klausimas, susijęs su šeimos nariu, artimuoju giminaičiu arba verslo partneriu;
- 2.1.9. elgtis sąžiningai administravimo, aptarnavimo veikloje;
- 2.1.10. elgtis nepriekaištingai, būti mandagiems, paslaugiams ir tvarkingiems;
- 2.1.11. savo pareigas atlikti laiku, kokybiškai ir profesionaliai, nuolat tobulinti ir ugdyti profesinius gebėjimus, būti pažangiems ir kūrybingiems; būti tolerantiškiems nuomonėms ir įsitikinimams, pagarbiai elgtis su Universiteto bendruomenės nariais, Studijuojančiais ir kitais asmenimis;
- 2.1.12. nemenkinti Universiteto vardo visuomenei nepriimtinais įpročiais ir (ar elgesiu), susijusiu su piktnaudžiavimu alkoholiu, viešu tabako produktų vartojimu, disponavimu narkotinėmis medžiagomis ar netinkamu disponavimu psichotropinėmis, nuodingosiomis ar stipriai veikiančiomis medžiagomis.
- 2.1.13. saugoti Universiteto turtą, nenaudoti jo savo ar kitų darbuotojų politinei ir ar religinei veiklai, ar privačiam verslui ar asmeniniams poreikiams tenkinti ir neleisti to daryti kitiems asmenims, jei tai nesusiję su Universiteto tiesiogine veikla, jos viešinimu;
- 2.1.14. nenaudoti Universiteto vardo veikloje, nesusijusioje su pareigų universitete vykdymu, taip pat asmeninėje, politinėje, religinėje veikloje, kurioje veikiama kaip fizinis asmuo, o ne Universiteto darbuotojas, jei tai nesusiję su bendros informacijos apie save pateikimu, ir (arba) gali įtakoti kitus asmenis vertinant išsakomus teiginius ar atliekamus veiksmus.
- 2.1.15. skatinti palankią santykių, komandinio darbo atmosferą, tarpusavio pasitikėjimą, nešmeižti, neapkalbinėti, neįžeidinėti, nedemonstruoti neigiamų emocijų;
- 2.1.16. dalytis darbo patirtimi su kolegomis, ypač mažesnę patirtį ir kvalifikaciją turinčiais bendradarbiais;
- 2.1.17. nesutarimus su kolegomis stengtis išspręsti kalbant tarpusavyje;
- 2.1.18. su vadovais elgtis pagarbiai, bendrauti korektiškai, vykdyti teisėtus jų nurodymus, pasiliekančią teisę turėti savo nuomonę visais klausimais ir ją taktiškai išsakyti;
- 2.1.19. neskelbti konfidencialios informacijos, kuri jiems patikima tvarkyti (naudotis) darbo metu, jos neatskleisti, neprarasti ir neperduoti tretiesiems asmenims;
- 2.1.20. nesinaudoti tarnybine padėtimi, siekiant paveikti pavaldžius ar nepavaldžius asmenis priimti sau, savo šeimos nariams, draugams arba artimiesiems palankų sprendimą;
- 2.1.21. ne darbo metu elgtis pagal visuotinai priimtas elgesio taisykles;

- 2.1.22. ginčytinas problemas spręsti tarpusavyje, o neišsprendus – pirmiausia kreiptis į Universiteto administraciją.

2.2. Dėstyimo etikos normos

- 2.2.1. Dėstytojo santykis su studentu turi būti orientuotas į akademinis reikalavimus. Susisaistymas neakademiniio pobūdžio įsipareigojimais gali sukelti interesų konfliktą, todėl dviprasmiški santykiai su studentais vengtini. Akademinėi etikai prieštarauja:
- 2.2.1.1. siekimas užmegzti intymius santykius su studentu, su kuriuo sieja dėstomas dalykas, vadovavimas tiriamajam darbui ar kitaip pasireiškiantis tiesioginis akademinis santykis;
 - 2.2.1.2. dėstytojo vaidmens prisiėmimas šeimos nario, artimo draugo, verslo partnerio atžvilgiu (egzaminavimas, vadovavimas rašto darbams ir pan.) tais atvejais, kai esama galimybės išvengti tokio vaidmens;
- 2.2.2. tiesioginių ir netiesioginių dovanų, neakademiniio pobūdžio paslaugų arba akademinio pobūdžio paslaugų, tiesiogiai nesusijusių su studijuojamais dalykais, priėmimas iš studentų. Pasitikėjimo atmosferai kenkia konfidencialios informacijos apie studentą viešinimas. Informacijos konfidencialumo principas reikalauja:
- 2.2.2.1. nesant specialaus pagrindo (studento sutikimo, kito teisinio pagrindo), neatskleisti informacijos apie studento akademinis įvertinimus ar nuobaudas tretiems asmenims;
 - 2.2.2.2. nenaudoti privataus pobūdžio informacijos apie studentą, kaip mokymo ar tyrimo medžiagos, nebent studentas sutiktų;
 - 2.2.2.3. užtikrinti, kad pastabos ir komentarai apie studento rašto darbą, nepateiktą viešam gynimui, nebūtų prieinami tretiems asmenims.
- 2.2.3. Studento žinių bei įgūdžių vertinimas turi būti teisingas, sąžiningas, suderintas su dėstomo dalyko tikslais, todėl:
- 2.2.3.1. dėstytojas privalo principingai reaguoti į studentų nesąžiningumo atvejus, tokius kaip plagijavimas, nusirašinėjimas, duomenų falsifikavimas, egzaminų ar įskaitų rezultatų klastojimas, naudojimas pašaline pagalba egzaminu ar įskaitos metu, svetimo rašto darbo pateikimas kaip savo, vieno dalyko rašto darbo pateikimas atsiskaitant už kitą dalyką;
 - 2.2.3.2. Dėstytojas privalo dėti visas pastangas užtikrinant akademinį sąžiningumą atsiskaitymų metu.
 - 2.2.3.3. pasitikėjimą vertinimo teisingumu mažina studentų vertinimas akivaizdžiai neatsižvelgiant į jų žinias ir sugebėjimus, kai visi studentai ar jų dauguma be aiškių motyvų įvertinami aukščiausiais arba žemiausiais balais, arba vertinama pagal kriterijus, nesusijusius su studijuojamo dalyko turiniu ir tikslais;

- 2.2.3.4. negalima primygtinai reikalauti asmeninio pobūdžio informacijos iš studento grupinėse diskusijose, tuo labiau sieti tokio pobūdžio informacijos pateikimo su žinių įvertinimu;
- 2.2.3.5. atsiskaitymas už dalyką negali būti siejamas su studentų dalyvavimu dėstytojui priimtinoje (nepriimtinoje) politinėje ar visuomeninėje veikloje.
- 2.2.3.6. Dėstytojas deda maksimalias pastangas užtikrinant studijų medžiagos prieinamumą, nepažeidžiant trečiųjų asmenų autorių teisių. Studijų medžiaga pateikiama nuosekliai, aiškiai ir suprantamai, taip, kad ji padėtų studentui pasiekti aukščiausių studijų rezultatų.

2.3. Studijų etikos normos

- 2.3.1. Studentas negali savo elgesiu žeminti Studento ir Universiteto vardo.
- 2.3.2. Studentas turi būti kultūringas, propaguoti sveiką gyvenimo būdą, gerbti pasirinktą specialybę, kelti jos prestižą visuomenėje, ginti savo kolegas, kai juos nepagrįstai norima diskredituoti.
- 2.3.3. Studentas privalo dėti maksimalias pastangas siekiant gerų studijų rezultatų.
- 2.3.4. Studentas, pagal savo galimybes, prisiima atsakomybę už studijų kokybę ir dalyvauja ją tobulinant.
- 2.3.5. Studentas negali viešinti studijų metu sužinotos pacientų konfidencialios informacijos, privalo gerbti pacientų įsitikinimus bei privatumą. Elgtis taip, kad nesukeltų pacientams ar jų artimiesiems neigiamų emocijų. Gerbti paciento autonomiją ir teisę atsisakyti bendradarbiauti studijų procese.
- 2.3.6. Studentas universiteto padaliniuose privalo būtų identifikuojamas personalui, kitiems studentams, pacientams bei jų artimiesiems.
- 2.3.7. Studentas atsiskaitymų metu privalo būti sąžiningas, o apie pastebėtą akademinio nesąžiningumo atvejį, nepriklausomai, nuo to kas jame dalyvavo (studentas, dėstytojas, gydytojas, mokslininkas, studentų atstovas), privalo pranešti padalinio dėstytojams, Universiteto administracijai ar Studentų atstovybei.

2.4. Mokslinių tyrimų etika

- 2.4.1. Mokslinė veikla turi būti grindžiama sąžiningo tyrimo, pagarbos bendradarbiams ir tiriamiesiems, akademinės laisvės, laisvo keitimosi idėjomis ir tiesos siekimo principais;
- 2.4.2. Moksliniai projektai, siejami su Universiteto vardu turi atitikti Universiteto bendruosius interesus, remtis patikrintais moksliniais metodais ir mokslo duomenimis bei objektyviu žinių vertinimu;
- 2.4.3. Mokslinės išvados turi būti grindžiamos faktais, duomenimis ar argumentais, kuriuos galima įrodyti ir patikrinti;

- 2.4.4. Atliekant mokslinius tyrimus tyrėjai turi nepiktnaudžiauti Universiteto ištekliais, nepadirbinėti empirinių duomenų ir jais nemanipuliuoti, neleisti aplaidaus duomenų rinkimo ar eksperimentų atlikimo, aplaidžios duomenų analizės, neplagijuoti ir kitaip neapgaužinėti mokslinėje veikloje;
- 2.4.5. Tyrėjas privalo nevaržyti akademinės laisvės naudodamasis tarnybine padėtimi, neatskleisti, neprarasti ir neperduoti neįgalotiems asmenims jam patikėtos konfidencialios informacijos;
- 2.4.6. Tyrėjas turi gerbti ir tinkamai įvertinti savo ir kitų tyrėjų bei studentų unikalų indelį atliekant bendrus mokslinius darbus ir skleidžiant jų rezultatus, o tarpusavio bendradarbiavimą grįsti sąžiningumu, mandagumu, tolerancija bei bendraautorystės principu;
- 2.4.7. Nesutikimą su kolegų nuomone, pastabas dėl jų mokslo rezultatų tyrėjas turi stengtis išsakyti asmeniškai, korektiškai, nekritikuojant jų asmeninių savybių;
- 2.4.8. Mokslinės veiklos rezultatų negalima naudoti reklamai, ideologinių bei politinių įsitikinimų propagandai arba kitų asmenų įsitikinimų žeminimui;
- 2.4.9. Vykdomi klinikiniai, epidemiologiniai ir socialiniai tyrimai turi turėti leidimą biomedicininiam tyrimui atlikti ir (ar) leidimą atlikti asmens duomenų tvarkymo veiksmus (jei reikalaujama).
- 2.4.10. Eksperimentiniai tyrimai su gyvūnais gali būti atliekami tik gavus Lietuvos laboratorinių (eksperimentinių) gyvūnų naudojimo etikos komisijos prie Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos leidimą.

2.5. Licencijuojamų paslaugų teikimo etika

- 2.5.1. Kolegų darbas neturi būti aptarinėjamas su trečiaisiais asmenimis, pacientais arba studentais, išskyrus atvejus, numatytus teisės aktuose.
- 2.5.2. Universiteto darbuotojai, vykdantys licencijuojamą veiklą universitete turi vengti paciento duomenų, galinčių padėti identifikuoti asmenį, atskleidimo naudojant paciento atvejį kvalifikacijos kėlimo ar studentų mokymo tikslams.
- 2.5.3. Universiteto darbuotojams, vykdantiems licencijuojamą veiklą universitete privaloma siekti profesinių žinių ir praktinių įgūdžių, tikslu pagelbėti pacientui ir kolegoms.
- 2.5.4. Universiteto darbuotojai bei podiplominių studijų studentai privalo deklaruoti licencijuojamą veiklą, vykdomą už institucijos ir jos padalinių ribų, bei atnaujinti deklaraciją esant šios veiklos pasikeitimams.
- 2.5.5. Universiteto darbuotojai, vykdantys licencijuojamą veiklą kaip universiteto darbuotojai, neturi dalyvauti privačioje praktikoje arba kitos įstaigos veikloje, gauti už tai atlygį, jeigu tai sukelia interesų konfliktą, sudaro prielaidas darbą universitete panaudoti asmeniniais interesais, diskredituoja universiteto vardą ir autoritetą, sukelia žalą universitetui, kliudo universiteto darbuotojui tinkamai atlikti jo pareigas.
- 2.5.6. Universiteto darbuotojai, vykdydami licencijuojamą veiklą ir dalyvaudami užsakomuosiuose klinikiškuose ir ikiklinikiškuose tyrimuose, turi vengti interesų

konflikto arba situacijų, kurios sudarytų prielaidas vertinti veiklą kaip interesų konfliktą (tyrimo užsakovas ir tyrėjai negali būti šeimos nariai, giminės).

2.5.7. Bendraujant su trečiaisiais asmenimis (pvz. įmone, jos atstovais, fiziniais asmenimis ir t.t.), kaip asmeniui vykdančiam licencijuojamą veiklą, vengti viešųjų ir privačiųjų interesų konflikto, bei veiklos, kuri galėtų pakenkti Universiteto reputacijai.

III. Kodekso įgyvendinimas

- 3.1. Universiteto bendruomenė su šio Kodekso nuostatomis supažindinama viešojo paskelbimo Universiteto internetinėje svetainėje būdu ir privalo laikytis jame išdėstytų elgesio normų.
- 3.2. Kodekso priežiūrą atlieka Universiteto Senato Teisės ir etikos komisija (Komisija), veikianti pagal Senato patvirtintus nuostatus ir savo darbo reglamentą.
- 3.3. Komisija svarsto pasiūlymus tobulinti Etikos kodeksą arba pati inicijuoja jo papildymus ir pataisas bei teikia juos tvirtinti Senatui.
- 3.4. Komisija priima ir svarsto pareiškimus apie Universiteto bendruomenės narių Etikos kodekso nuostatų pažeidimus.
- 3.5. Pareiškimus dėl Universiteto bendruomenės nario etikos pažeidimų Komisijai gali teikti Universiteto bendruomenės narys arba studijuojantysis.
- 3.6. Etikos pažeidimai, dėl kurių kreipiamasi, turi būti įvykę ne anksčiau negu prieš metus. Pareiškimai dėl etikos pažeidimų įteikiami Komisijos pirmininkui raštu. Priimami svarstyti tik aiškiai motyvuoti pareiškimai. Anoniminiai pareiškimai nesvarstomi.
- 3.7. Pagrindai pradėti nagrinėjimą dėl Etikos kodekso pažeidimo:
 - 3.7.1. asmens (pareiškėjo) rašytinis pareiškimas;
 - 3.7.2. visuomenės informavimo priemonėse pateikta informacija arba kitokia viešai žinoma informacija apie Universitete pažeistas piliečių arba kitų asmenų teises.
- 3.8. Komisija privalo išnagrinėti gautą pareiškimą, priimti sprendimą ir raštu (pasirašytu Komisijos pirmininko) atsakyti pareiškėjui arba suinteresuotajam asmeniui ne vėliau kaip per 30 kalendorinių dienų nuo pareiškimo gavimo dienos ar nagrinėjimo pradžios kai nagrinėjimo pagrindas – vieša informacija. Komisija pareiškimo išnagrinėjimo terminą gali pratęsti motyvuotu sprendimu.
- 3.9. Universiteto bendruomenės narys, dėl kurio gautas pareiškimas arba informacija, informuojamas apie jo turinį (pateikiama pareiškimo kopija). Jis pateikia raštu paaiškinimus per 5 darbo dienas nuo informavimo dienos.
- 3.10. Universiteto bendruomenės narys turi teisę dalyvauti Komisijos posėdyje, kuriame svarstomas su juo susijęs pareiškimas arba informacija. Jei Komisijos svarstomas Universiteto bendruomenės narys yra profesinės sąjungos narys, Komisijos posėdžiuose bendruomenės nario pageidavimu gali dalyvauti Profesinės sąjungos atstovas. Jei Komisijoje svarstomas studijuojantysis, Komisijos posėdžiuose dalyvauja Studentų atstovybės paskirtas atstovas.

- 3.11. Komisijos nariai privalo laikytis konfidencialumo ir neskleisti informacijos apie tiriamą medžiagą, kai atliekamas tyrimas.
- 3.12. Kodekso priežiūrą vykdančios institucijos – Komisijos - sprendimai yra rekomendacinio pobūdžio. Apie priimtą sprendimą informuojamas Universiteto Rektorius. Nusprendusi, kad svarstyto asmens elgesys pažeidė Etikos kodeksą, Komisija, atsižvelgdama į pažeidimo pobūdį ir laipsnį, sunkumą, sukeltas pasekmes, svarstyto asmens elgesį po pažeidimo įvykdymo turi teisę siūlyti Universiteto Rektoriui paskirti vieną iš drausminių nuobaudų (jei už atitinkamą veiką jam jau nebuvo skirta drausminė nuobauda):
- 3.13. Studijuojantiems – pastabą, papeikimą, griežtą papeikimą, šalinimą iš Universiteto;
- 3.14. Universiteto bendruomenės nariui – pastabą, papeikimą, atleidimą iš darbo.
- 3.15. Apie priimtus sprendimus komisija skelbia viešai (medžiaga nuasmeninama).
- 3.16. Komisijos sprendimai (kurie konstatuoja buvus Etikos kodekso pažeidimą ar jo nebuvus), taip pat Komisijos iniciatyva parengti Etikos kodekso paaiškinimai ar pranešimai apie sektino elgesio pavyzdžius formuoja etiško elgesio principus ir gaires.

IV. Baigiamosios nuostatos

- 4.1. Etikos kodeksas skelbiamas viešai – Universiteto interneto svetainėje.
- 4.2. Kiekvienas Universiteto bendruomenės narys ir studijuojantysis privalo savo veikloje vadovautis šiuo Etikos kodeksu.
- 4.3. Jeigu Universiteto bendruomenės nario ar studijuojančiojo elgesys administravimo ir akademinėje veikloje nereglamentuojamas įstatymų, Universiteto statuto arba šio Etikos kodekso, jis privalo laikytis bendrųjų etikos principų.